

**Робота з книжкою в сучасній початковій школі крізь призму творчого розвитку ідей
В.Сухомлинського**

Статтю присвячено використанню ідей В. О. Сухомлинського щодо роботи з книжкою в сучасній початковій школі. Запропоновано форми та методи, які доцільно включити до системи виховної роботи з книжкою в сучасній початковій школі.

Ключові слова: *робота з книжкою, початкова школа, форми та методи виховної роботи, читацька діяльність.*

Постановка проблеми у загальному вигляді... Нині книжка створює виховний простір, який є духовним простором школяра й педагога, простором культури, що впливає на розвиток особистості. Незважаючи на розширення технічних можливостей, нових джерел інформації, Інтернету, все одно навчально-виховний процес неможливий без учителя, бібліотекаря, книжки, бібліотеки, які створюють шкільне інформаційне середовище, долучаючись до виховання дитини.

Система роботи з книжкою у початковій школі спрямовується на підвищення не тільки виховного впливу літератури на школярів, а й якості їх читання, на розвиток активності дітей, розширення світогляду. Виховна робота з книжкою у початковій школі передбачає різноманітні форми роботи з нею, а саме: клуби, гуртки, об'єднання, свята книжки, літературні вечори, зустрічі з авторами, диспути, дискусії, читацькі конференції, вікторини, конкурси тощо. Використання їх у навчально-виховному процесі початкової школи дає змогу ефективно реалізовувати виховний потенціал книжки.

Особливе значення у пошуку конкретних методів, прийомів і способів залучення молодших школярів до книжки має педагогічна спадщина В. О. Сухомлинського. У центрі уваги педагога завжди перебувало питання розвитку особистості в процесі активного творчого спілкування з книжкою і виховання на цій основі високоосвіченої, морально свідомої особистості. „Однією з істин моєї педагогічної віри, – стверджував Василь Олександрович, – є безмежна віра у виховну силу книжки. Школа – це насамперед книжка. Виховання – насамперед слово, книжка і живі людські відносини” [3, с.398].

Формулювання цілей статті... Метою статті є аналіз спадщини В. Сухомлинського та пошук в ній рекомендацій, які можуть бути використані в процесі формування у сучасних молодших школярів любові до книжки, читання.

Виклад основного матеріалу... Робота з книжкою в початковій школі проводиться на уроках (читання, мови, математики, природознавства та ін.), у позакласній, позаурочній та виховній роботі (на уроках позакласного читання, бібліотечних уроках, виховних годинах тощо). У контексті проблеми нашого дослідження спинимось на позакласній і позаурочній виховній роботі з книжкою у початкових класах сучасної школи.

Враховувши творчий доробок В. Сухомлинського щодо використання книжки як засобу виховання молодших школярів та зважаючи на сучасні реалії освітнього простору, а також на вікові особливості молодших школярів, ми розробили рекомендаційні поради щодо проведення виховної роботи з книжкою у сучасній початковій школі. У рекомендаційних порадах передбачено поступове нагромадження і поглиблення знань про книжку та роботу з нею.

Спираючись на педагогічні ідеї В. Сухомлинського, ми визначили такі психолого-педагогічні умови роботи з книжкою в сучасній початковій школі:

- створення відповідної емоційної атмосфери перед читанням;
- використання елементів гри, драматизації, малювання за змістом казки чи оповідання, ілюстрування книжок;
- словникова робота;
- пояснення змісту прочитаного твору, подій і вчинків героїв, причин того чи іншого вчинку;
- словесний переказ змісту прочитаного, придумування підписів під малюнками для розвитку творчої уяви;
- введення в уроки позакласного читання бесід з метою корекції та уточнення просторових уявлень дітей.

Головна мета запропонованої системи роботи – підвищити інтерес до книжки, навчити дітей не просто читати, а й оцінювати прочитане, висловлювати свою думку, аналізувати.

В. Сухомлинський стверджував: „щоб підготувати людину духовно до самостійного життя, треба ввести її в світ книжки” [6, с.200].

Учитель, на думку В. Сухомлинського, обов'язково має застосовувати індивідуально-диференційований підхід до учнів, враховуючи рівень читацької готовності кожного з них.

Нами визначено три етапи підготовки дитини-читача:

- на *підготовчому етапі* вчитель або учні, які оволоділи грамотою, читають першокласникам доступні твори. Діти вчаться сприймати на слух розповіді, казки, елементарно оцінюють прочитане, малюють словесні картинки на основі прочитаного, ознайомлюються з основними правилами гігієни читання та користування книжкою, співвідносять зміст із заголовком, тобто діти під керівництвом учителя орієнтуються в книжці, зокрема, визначають тематику і зміст книжки. За зовнішніми ознаками (заголовок, ілюстрації, прізвище автора) школярі вчаться визначати тему, жанр, емоційне забарвлення книжки.

Одним із основних завдань підготовчого етапу є пробудження в школярів інтересу до дитячої книжки, формування початкових умінь самостійно над нею працювати. Під час читання за інтересом, наголошував В. Сухомлинський, дитина відволікається від самого механічного процесу читання і живе думками про те що читає, тобто без зайвих зусиль розуміє думку автора [4, с.243].

- на *навчальному етапі* діти вчаться орієнтуватися в книжках, об'єднаних темою, жанром чи авторською належністю. Це дає змогу учням самостійно, безпомилково обирати книжки в бібліотеці і вдома, враховуючи власні можливості та інтереси.

На цьому етапі в учнів формується певний читацький кругозір. Вони вчаться усвідомлювати фактичний зміст твору, виділяти основних персонажів, практично розрізняти текст за жанровими ознаками, прогнозувати орієнтований зміст незнайомої книжки, спираючись на такі основні показники позатекстової інформації: прізвище письменника, заголовок твору, ілюстрації, зміст (перелік) творів; роблять короткі записи про прочитане, вчаться розповідати про прочитане, коротко виражати до них своє ставлення. Ознайомлення з новою книжкою та текстом художнього твору відбувається на уроці під керівництвом учителя.

Головним показником досягнень у підготовці дитини-читача є рівень розвитку навичок самостійної читацької діяльності, вміння самостійно й усвідомлено орієнтуватись у книжці чи групі книжок за тематичною чи авторською спрямованістю, правильно називати книжку.

Відповідно основним завданням учителя є формування правильної читацької діяльності учнів – наявність звички думати над книжкою в процесі читання, мати читацький кругозір, уміти читати вибірково. Правильно дібрати книжку для читання молодшим школярам означало для Василя Олександровича спроектувати духовно багате життя дитини, сформувати в її свідомості „уявлення про найважливіші етапи духовного життя людства” [4, с.232].

- на *завершальному етапі* у молодших школярів має бути сформований стійкий інтерес до читання і до книжки, вони повинні вміти користуватися бібліотекою, довідковими посібниками, вести читацькі щоденники, мати сформовані індивідуальні літературні смаки і уподобання. На цьому етапі школярам пропонуються для активного читання значні за обсягом твори; вони глибше засвоюють ознаки певного літературного жанру (наприклад, повісті, казки, міфи та ін.), вчаться з допомогою вчителя узагальнювати історичний та морально-естетичний досвід, відображений у змісті творів.

Запропонована нами робота з книжкою спрямована на системність, стабільність, варіативність форм і методів, творчість вчителя, бібліотекаря. На нашу думку, індивідуальні особливості вчителя, його досвід, творчий потенціал, специфіка соціальної ситуації розвитку школярів, особливості учнівського колективу в кожному конкретному випадку мають враховуватись у роботі з книжкою. Тому запропоновані нами форми і методи роботи не є обов'язковими, а можуть обиратися і структуруватися вчителем самостійно відповідно до поставлених ним завдань. Важливо, щоб визначений зміст роботи виконувався систематично (раз на два-три тижні), а поєднання форм і методів сприяло активізації пізнавальної та емоційно-чуттєвої сфери учнів, залученню їх до діалогічної взаємодії з книжкою, самовираження у творчій діяльності.

Спираючись на педагогічну спадщину В. Сухомлинського, творчо її використовуючи з урахуванням особливостей соціальної ситуації розвитку, пропонуємо форми виховної роботи з книжкою, які, на нашу думку, доцільно включити до системи виховної роботи з книжкою в сучасній початковій школі. Коротко охарактеризуємо кожен з них:

„*Зустріч з книгою*”. Ця форма виховної роботи спрямована на нагромадження в дітей уявлень про світ книжок. Тут можна використати казки В. Сухомлинського на книжкову тему („Батьківський буквар” [7, с.160], „Дві сторінки книги” [7, с.169], „Книга й цукерки” [7, с.162], „Спляча книга” [1, с.86], „Суперечка двох книг” [1, с.47], „Як Дівчинка образила Букваря” [1, с.53–54]), де у доступній для дитини формі автор знайомить її з елементами книжки, формує уяву про

призначення книжки в житті людини, сприяє усвідомленню дітьми книжки як культурного і духовного явища, розвиває інтерес до книжок.

„*Ознайомлення з книжкою*”. Школярі вчаться за зовнішніми ознаками книжки (заголовком, ілюстраціями, прізвищем автора) визначати її тематику.

Позакласне читання. Це основна форма закріплення в учнів умінь самостійно добирати і читати книжки.

Бібліотечне читання. Організаційна форма, спрямована на опанування знань, умінь і навичок учнів, що пов'язані з використанням бібліотечно-бібліографічних засобів орієнтування у світі книжок: знаходження потрібної книги в рекомендованому списку, картотеці, каталозі бібліотеки; практичне ознайомлення з розмаїттям доступних книжок, із сучасними дитячими книжками.

Сімейне читання. Залучення до системи роботи батьків, які б разом з навчальним закладом педагогічно грамотно керували читанням своїх дітей.

Читання книжки вголос. Головна мета цього виду – досягти розуміння, усвідомлення прочитаного, правильності, виразності, емоційності в читанні.

При читанні твору вголос В. Сухомлинський намагався, щоб діти прагнули відшукати у собі подібність з позитивним героєм і уникати співставлення з негативним. Водночас, на думку педагога, читання вголос дає змогу ефективно здійснювати зворотний зв'язок, активізує роботу всього класу, посилює виховний та естетичний вплив на школярів. Учений підкреслював, що „твори входять у духовний світ лише тоді, коли дитині хочеться прочитати товаришам те, що схвилювало її серце, хочеться передати в слові свої почуття і переживання” [6, с.198]. Багаторічний досвід В. Сухомлинського привів до висновку, що упродовж чотирьох років навчання в початковій школі дитині треба читати вголос не менше 200 годин (10 хвилин щодня в 1–2 класах і 15 хвилин у 3–4 класах) [5, с.588–589]. Читання вголос допомагає осмислити твір, і, відповідно, зацікавитися ним.

Самостійне читання. Це добровільне, індивідуальне читання школярів без допомоги дорослих. При цьому використовуються доступні за тематикою книжки, щоб, по-перше, свідомо обирати книжку, по-друге, прочитати обрану книжку згідно з усіма правилами та зробити відповідні висновки на основі прочитаного. Таке читання є підсумком, результатом системи знань, умінь і навичок, здобутих молодшим школярем у процесі роботи з книжкою в навчальний, позаурочний і позакласний час.

„*Орієнтування в книжках*”. Це здатність школярів обирати книжки відповідно до читацьких можливостей, інтересів, заданої теми. Вони вчаться підбирати книжку за зовнішніми ознаками: за заголовком, ілюстраціями, прізвищем автора; визначати тему, жанр, емоційне забарвлення книжки. В. Сухомлинський писав: „Хай дитина прочитає небагато, та кожна книжка нехай лишить глибокий слід у її серці і в її свідомості, щоб людина поверталася до неї кілька разів, відкриваючи все нові й нові духовні багатства” [6, с.196].

Колективні бесіди про книжку. Вони розвивають в учнів потребу вслухатися в запитання вчителя й товаришів, виробляють уміння висловлювати власну думку про прочитаний твір, звичку доповнювати розповіді товаришів своїми зауваженнями або думками. Організація таких бесід сприяє включенню дитини в ситуацію постійних роздумів, обґрунтування своїх думок. Головною педагогічною передумовою проведення бесіди за прочитаним у школі Сухомлинського, було встановлення невимушеної довірливої атмосфери між учителем і дітьми.

Створення проблемних ситуацій. Учитель має навчити дітей аналізувати поведінку і почуття героїв, порівнювати зображену в творі моральну ситуацію з аналогічними життєвими ситуаціями. Завдяки цьому школярі вчаться проходити шлях морального розвитку від актуалізації морального досвіду (поданого безпосередньо в творі) до моральної діяльності.

Творчі роботи школярів. Учні пишуть твори на основі прочитаного, малюють ілюстрації до прочитаних книжок, пишуть продовження книжкових історій. Творчі роботи, як і в В. Сухомлинського, умовно поділяємо на чотири види: твори-мініатюри, казки, оповідання, вірші.

Прийоми словесного змальовування. В. Сухомлинський приділяв велику увагу „словотворчості”: „Треба особливо наголосити на тому, що в житті дітей чільне місце має посідати творчість словом. Завдяки їй діти стають чутливими до найтонших засобів впливу – до слова і до краси...” [2, с.507]. Мистецтво слова потребує образного бачення, особливої емоційної вразливості. Виховувати в школярів поетичне бачення світу, шліфувати культуру почуттів і переживань – відповідальне завдання вчителя і школи. Допомогає в цьому усний опис прочитаного і докладне словесне змальовування, в яких розкриваються душевні почуття і переживання героїв твору.

Ведення читацького щоденника. У щоденнику учні коротко записують зміст художніх творів і висловлюють свої враження. Така форма роботи з книжкою допомагає краще зберегти в пам'яті зміст прочитаних книжок, а також сприяє виробленню вміння самостійно висловлювати свої

враження про художній твір. Отже, з упевненістю можна сказати, що читання з паралельним записуванням сприяє ефективному засвоєнню матеріалу, розвитку пам'яті, мислення і зв'язного мовлення учнів.

Тиждень книги, Свято Книги, книжкові ранки. Ці форми виховної роботи з книжкою спрямовані як на виховання високих моральних якостей особистості, так і на розвиток інтересу до книжки. Методи проведення тижня, книжкового ранку вчитель або бібліотекар добирає відповідно до віку, читацьких інтересів учнів класу чи школи. Під час цих заходів доцільно організовувати огляди книжок з певних галузей знань, вручати бібліотечки переможцям конкурсів, олімпіад, вікторин. Книжка в подарунок – один із ефективних методів заохочення до книжки, введений В. Сухомлинським, який сприяв не лише створенню власної бібліотеки кожним учнем, але й формував ціннісне ставлення до книжки у павлиських школярів.

Акція „Подаруй бібліотеці книжку”. Батьки і спонсори поповнюють шкільний фонд енциклопедіями, словниками і художньою літературою, а діти про це розповідають (усно і письмово).

Конкурс „Ми з книжок”. Діти впізнають найбільш популярних серед учнів 1–4 класів героїв дитячої літератури.

Конкурс *знавців книжки*. Він спрямований не тільки на знання змісту якомога більшої кількості дитячих книжок, а й на вміння працювати з дитячою довідковою літературою.

Конкурс „Бібліотечний аукціон”. Кожен учень повинен створити таку рекламу улюбленої книжки, щоб зацікавити нею якнайбільше дітей і швидко її „продати”. Конкурс спрямований на вироблення навичок роботи з книжкою.

Книжкова лабораторія „Живи, книго!”. Розкриває дітям значення книжки в житті людини, ознайомлює з процесом її виготовлення, зберігання, ремонту, виховує бережливе ставлення до книжки. Лабораторія охоплює систему робіт з догляду, ремонту, відновлення пошкоджених книжок, виготовлення книжок дітьми.

Здатність і звичка думати над книжкою не виникає сама по собі. Оволодіння максимально доступною дитині повноцінною читацькою діяльністю є результатом спеціального навчання. І якщо ми хочемо, щоб кожна дитина, навчаючись працювати з книжкою, засвоїла тип правильної читацької діяльності, потрібно ввести у процес навчання доступні їй методи.

Враховуючи природне прагнення дитини до вивчення свого довкілля та його практичного освоєння, до комунікації зі світом, до конструювання, створення власних оригінальних продуктів діяльності як способу самореалізації, самовираження та на основі вивчення ідей В. Сухомлинського щодо виховної ролі книжки ми виділили найбільш доступні методи навчання роботи з книжкою в молодшому шкільному віці. На першому місці серед них ігри, адже гра – природний для дитини вид діяльності, її мотив лежить у самій сутності. Вільне від регламентації ігрове дійство дає змогу дитині виразити найфантастичніші бажання, свої мрії, їй відкривається широкий простір для виявлення творчості, активності, кмітливості. На думку В. Сухомлинського, гра є найбільш оптимальним способом залучення дітей до навчання. Захоплюючись грою із словесним матеріалом, діти не помічають, як у них формується ряд дуже важливих операцій, на яких ґрунтується читання. Оволодівши ними, вони легко й швидко навчаються читати [6, с.76–85]. Педагог наголошував, що гра не тільки сприяє формуванню початкових навичок читання, а й виховує дитину, забезпечуючи дієву реалізацію того, про що читалось на уроках [6].

Таким чином, гра урізноманітнює діяльність школяра, збуджує цікавість, мобілізує духовні сили дитини, вона має тісний зв'язок з творчою інтерпретацією словесного мистецтва. Читання – процес творчий, бо художній твір є відображенням акту творення, у який згодом включається й читач.

На нашу думку, використання гри як засобу організації процесу читацького сприймання зумовлюється не тільки віковими особливостями молодших школярів, а й специфікою літератури, яка є дуже близькою до художніх умовностей гри. Проведення літературної гри доцільно пов'язувати зі сприйманням конкретного художнього твору на тлі відповідного емоційного настрою. Гра має бути стимулом до самостійного багаторазового звертання учнів до тексту твору, осмислення його різних аспектів. Літературна гра має сприяти художньому вихованню, розвитку творчої фантазії, яскравому сприйманню образів, виразності мови.

Вивчивши досвід роботи сучасних закладів освіти, ми пропонуємо такі типи ігор:

„Чи знаєте ви ці казки?” Вона полягає в тому, що діти за фрагментами з казок повинні вгадати, з якої саме казки уривок.

„Хто це? Звідки це?” Учитель чи бібліотекар читає уривок з твору, а школярі мають відповісти, про якого героя йдеться і з якого твору.

„Чи знаєш ти українських письменників?” Дітям називають прізвища письменників і поетів, а вони повинні назвати їхні твори. Потім, навпаки, за назвами творів потрібно назвати авторів.

„Усний тлумачний словник”. Гра полягає в тому, що кожен учасник повинен визначити предмет, докладно його описати: книга, портфель, олівець, земля, автобус, календар, школа. Гра демонструє, наскільки великим словниковим запасом володіють юні книголюби, як у них розвинуті логічне мислення, увага, мовлення.

„Книжковий магазин”. Це презентація нових книжок. Як поставити, як розрекламувати, як презентувати, щоб книжку купили якнайбільше покупців.

„Захист читацького формуляра”. Гра допомагає перевірити зміст прочитаного, вміння ставити запитання до прочитаного, контролює відвідування учнями бібліотеки.

„Подорож літературною картою краю”. У грі, як правило, розглядаються місця, пов’язані з життям і діяльністю письменників і поетів. До карти додаються журнали з описом цікавих фактів, фольклорні збірки, демонструються виставки.

„Подорож книжками”. Це презентація книжки. Кожен учень отримує завдання докладно прочитати конкретну книжку, записати враження від неї, проілюструвати, підготувати випуск спеціальної газети. Як підсумок – зліт учасників подорожей, на якому кожен презентує власну подорож так, щоб зацікавити якомога більше однокласників.

„Експурсія книжковими полицями”. Гра має привернути увагу дітей до книжок з різноманітних галузей знань. За умовами експурсії школярі повинні зробити десять зупинок на різноманітних станціях: історична, трудова, бібліотечна, героїчна, казкова, народна, фантастична, екологічна, наукова, краєзнавча.

На кожній станції школярі мають розповісти про літературу свого напряму, презентувати одну-дві книжки, коротко переказати зміст однієї з запропонованих книжок.

„Хто більше запам’ятає?”. Гра полягає в тому, щоб після кількоххвилинного розгляду певної сторінки назвати якомога більше предметів, зображених на ній. Згодом завдання можна ускладнити, пропонуючи називати лише предмети певного кольору. Перемагає той, хто останнім назве зображену на малюнку річ.

„Чомучка”. Гра допомагає навчати учнів описувати предмети, формулювати запитання. При цьому всі задані запитання записуються на дошці, де попередньо зазначено ключові слова.

„Збери компанію”. Потрібно на сторінці підручника чи розвороті знайти предмети, які об’єднуються однією загальною назвою. Гра проводиться з кількома групами дітей. Перемагає команда, яка „створить компанію”, що включатиме найбільше предметів.

„Холодно – гаряче”. Потрібно уважно розглянути малюнок і згорнути підручник. Спочатку вчитель каже якесь речення. Якщо воно стосується зображеного, потрібно плеснути у долоні, якщо ні – промовчати. Надалі одна команда може загадувати фразу, а інша – визначати її доцільність. Якщо відповідь правильна – хід передається, а якщо ні – пропускається.

Серед доступних та активних методів роботи з книжкою в початковій школі ми пропонуємо методику „Незакінчена казка”, яка дає змогу чітко формулювати думку, вільно висловлювати власну позицію, відпрацьовувати вміння говорити коротко, по суті і переконливо. Під час роботи за цією методикою пропонуємо використовувати казки В. Сухомлинського з незакінченою думкою: „Рідне слово”, „В’язень і людина”, „Цікаве зернятко”, „Лисиця і лев”, „Оленчин горобчик” [8, с.269–271].

Методика роботи з книжкою „Один проти одного, один-вдвох-усі разом” дає школярам можливість подумати, обмінятися ідеями з партнером і лише потім озвучувати свої думки перед класом. Застосування цієї методики сприяє активізації кожного учня в класі, дає можливість дітям тестувати один одного, відповідати на запитання вчителя, порівнювати свої міркування після прочитаної книжки з думками товаришів. Методика сприяє ефективному розвитку навичок спілкування у групі, ведення дискусії, вміння переконувати опонента.

Висновки... Цінність цих методів полягає в тому, що в результаті їх застосування всі учні включені в діяльність відповідно до своїх можливостей. Застосування ідей В. Сухомлинського та доступних методик у виховній роботі з книжкою в сучасній початковій школі сприятиме виробленню необхідних умінь і навичок, створенню психологічного комфорту під час відвертого спілкування, розвитку мовлення, мислення школярів, культури їх спілкування, стійкого інтересу до книжки.

Педагогічна спадщина В. Сухомлинського є надзвичайно важливою та актуальною для розвитку сучасної педагогічної науки і практики. А розроблена й перевірена ним на практиці система роботи з книжкою в початковій школі є надійним засобом виховання особистості молодшого школяра, у тому числі й активного читача, що володіє навичками усвідомленого читання, підготовлений до самостійного використання книжки в подальшому житті.

Список використаних джерел та літератури:

1. Сухомлинський В. Вогнегривий коник : Казки. Притчі. Оповідання / Василь Сухомлинський ; упоряд. і передм. О. В. Сухомлинська. – 2-е вид., стер. – К. : Вікар, 2008. – 200 с.– (Скарби української літератури).
2. Сухомлинський В. О. Методика виховання колективу / В. О. Сухомлинський // Вибр. тв. : в 5 т. – К. : Рад. шк., 1976. – Т. 1. – С.403–637.
3. Сухомлинський В. О. Моя педагогічна віра / В. О. Сухомлинський // Вибр. тв. : в 5 т. – К. : Рад. шк., 1977. – Т. 5. – С.392–401.
4. Сухомлинський В. О. Павлиська середня школа / В. О. Сухомлинський // Вибр. тв. : в 5 т. – К. : Рад. шк., 1977. – Т. 4. – С.7–390.
5. Сухомлинський В. О. Розмова з молодим директором / В. О. Сухомлинський // Вибр. тв. : в 5 т. – К. : Рад. шк., 1977. – Т. 4. – С.393–626.
6. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям / В. О. Сухомлинський // Вибр. тв. : в 5 т. – К. : Рад. шк., 1977. – Т. 3. – С.7–279.
7. Сухомлинский В. А. Хрестоматия по этике / В. А. Сухомлинский ; сост. О. В. Сухомлинская. – М. : Педагогика, 1990. – 304 с.
8. Сухомлинський В. О. Чиста криниця : казки, оповід., етюди : для сімейного читання / В. О. Сухомлинський ; упоряд. О. В. Сухомлинська ; худож. оформ. Н. В. Сосніної ; передм. Д. С. Чердиченка. – К. : Веселка, 1993. – 287 с.

Анотація

Л.М.Залиток

Работа с книгой в современной начальной школе сквозь призму творческого развития идей В.Сухомлинского

Статья посвящена использованию идей В. А. Сухомлинского по работе с книгой в современной начальной школе. Предложены формы и методы, которые целесообразно включить в систему воспитательной работы с книгой в современной начальной школе.

Ключевые слова: работа с книгой, начальная школа, формы и методы воспитательной работы, читательская деятельность.

Summary

L.M.Zalitok

Work with a Book at Modern Primary School through the Prism of Creative Development of V.O.Sukhomlyns'kyi's Ideas

This article reveals the usage of V.O.Sukhomlyns'kyi ideas in the work with a book in the modern elementary school. Forms and methods that should be included in the system of educational work with the book in the modern elementary school are given in the article.

Key words: work with a book, elementary school, forms and methods of educational work, reader activity.

Дата надходження статті:

„25” липня 2011 р.

УДК 371.13(09)

О.М.ЗАРУДНЯ,

аспірантка, викладач

(м.Київ)

Основні вимоги до особистості вчителя початкової школи у контексті ідей

В.Сухомлинського

У статті розкрито погляди В. Сухомлинського щодо ролі вчителя початкової школи у становленні та розвитку особистості дитини, виділено основні вимоги до професійної діяльності педагога та головні риси вихователя-гуманіста. Також систематизовано чіткі прийоми, спрямовані на формування педагогічного професіоналізму майбутнього вчителя.

Ключові слова: професійна діяльність учителя початкової школи, педагогіка успіху, гуманізм, індивідуальний підхід.

Постановка проблеми в загальному вигляді... Глибокі соціально-економічні, духовні зрушення, що відбуваються в Україні, зумовили потребу в учителях початкової школи високої професійної кваліфікації, здатних вільно орієнтуватися в сучасному соціумі, самостійно розв'язувати різноманітні завдання в нестандартних умовах, що вплинуло на вимоги до рівня їхньої підготовки у вищих навчальних закладах.

Формулювання цілей статті... Метою статті є з'ясування бачення В. Сухомлинського основних вимог до вчителя початкової школи, його роль у становленні особистості дитини.

Аналіз досліджень і публікацій... У наукових дослідженнях належна увага приділяється професійній діяльності вчителів початкової школи, зокрема: теоретичним та методичним засадам його підготовки (К.Авраменко, Ш.Амонашвілі, В.Бондар, С.Мартиненко, О.Мороз, О.Савченко);